

DRONNING INGRIDS SANATORIUM I GODTHÅB

Af overlæge, dr. med. *K. S. Stein* og hospitalsinspektør *Sv. Aa. Bernhardt*

Tuberkulosen i Grønland er en gammel kendt lidelse. Således skriver A. Bertelsen i sin monografi over tuberkulosen i Grønland 1940 følgende:

„Forekomsten af tuberkulose i Grønland omtales allerede få år efter den europæiske kolonisations begyndelse i 1721, og efter sygdomsforløbet at dømme synes det ikke at have været nogen ny sygdom i befolkningen. Ved systematiske undersøgelser nu til dags er fundet stetoskopisk iagttagelige lungeforandringer af sandsynligvis tuberkuløs natur hos ca. 15 % af befolkningen, stigende i forholdsvis hyppighed med alderen og med noget større udbredelse blandt voksne kvinder end blandt mænd.“

Efter at der i perioden 1934-1950 var installeret røntgenanlæg på samtlige sygehuse i Grønland, bekræftede de folkeundersøgelser, der derved blev mulige, tuberkulosens store udbredelse. Således finder såvel Laurent Christensen som Gustav Berg, Fog-Poulsen og Oskar Jensen, at ca. 7-8 % af den grønlandske befolkning har en aktiv, smittefarlig lungetuberkulose.

Tuberkulosen har da også ganske domineret sygdomsbilledet i Grønland, og indtil for ganske nylig var den den almindeligst behandlede sygdom på de grønlandske sygehuse, og der er fra distriktslægernes side ført en intens kamp imod denne sygdom, der desværre årene igennem bar håbløshedens præg, da de til rådighed stående sengepladser på ingen måde opfyldte det krav, som en effektiv tuberkulosebekæmpelse måtte stille.

Da tuberkulosesygeligheden og ikke mindst tuberkulosedødeligheden ikke viste tendens til at falde som i andre lande, selv steder hvor der ikke var indført rationel tuberkulosebekæmpelse, var man klar over, at der måtte gøres en særlig indsats i tuberkulosebekæmpelsen i Grønland, ikke mindst ud fra de erfaringer, som man havde gjort med tuberkulosebekæmpelsen i Danmark.

Efter krigen opsendtes en lægeekspedition til Grønland, bestående af amtslæge Lynge og amtslæge Sindbjerg-Hansen, der skulle foretage en rejse i hele Grønland for at samle oplysninger og iagttagelser. - Tuberkulosens alvorlige udbredelse

omtales meget udførligt i denne lægeekspeditions rapport, og den henstiller, at der snarest et centralt sted i Vestgrønland opføres et tuberkulosesanatorium.

Grønlandskommissionen tager lægeberetningen op til grundig drøftelse, og man enes om at foreslå, at der så hurtigt som muligt bygges et sanatorium til behandling af lungetuberkulose.

Da det måtte være noget, inden sanatorietanken kunne blive en realitet, besluttede man i 1951 forsøgsvis at hjemsende grønlandske patienter til behandling på danske sanatorier, og i 1951 besejlede overlæge Bondo Gravesen, i 1952 overlæge Magnussen, kysten bl. a. med det formål i samråd med distriktslægerne at udtage grønlandske patienter til danske sanatorier.

Imidlertid skrider forhandlingerne om sanatoriebyggeriet frem, og i foråret 1952 beslutter man sig til at opføre et sanatorium i Grønland med 211 senge.

Sanatoriebyggeriet påbegyndes 1. april 1953 og tilendebringes i løbet af 1½ år. Udgifterne til sanatoriet er ca. 15 mill. kr., hvilket er 77.500 kr. pr. seng. Til orientering skal oplyses, at sygehusbyggeriet i Danmark samme år kostede omkring 100.000 kr. pr. seng.

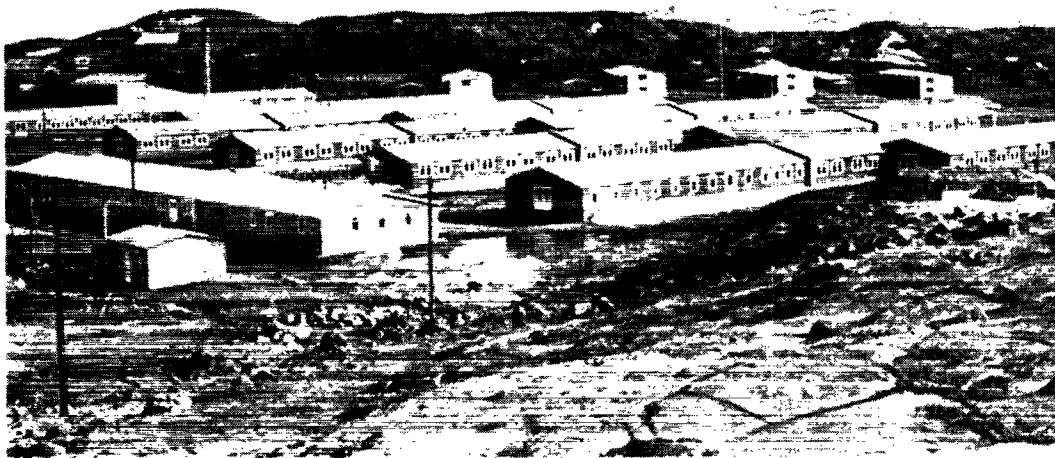
I marts 1954 giver Dronning Ingrid sit bifald til, at sanatoriet kommer til at bære hendes navn, og 31. oktober 1954 tages sanatoriet officielt i brug.

Der var megen diskussion om sanatoriets beliggenhed i Grønland. Af klimatiske grunde kunne man ønske sig, at det lå i den nordlige del af Grønland omkring Diskobugten, hvor vejret var mere stabilt, men af praktiske grunde, ikke mindst da isforholdene nordpå umuliggør kontakt med sanatoriet i 4-6 måneder af året, besluttede man sig til at lægge sanatoriet i Godthåb, selvom klimaet her lod noget tilbage at ønske.

Som byggeareal valgtes et areal i en dal ved navn Fåredalen i Godthåb. Dalen strækker sig fra Godthåbs hovedfærdselsåre, Skibshavnsvejen, ud til havet. Dalbunden er et par hundrede meter bred og er afgrænset af to lave fjeldkamme. Da sanatoriet skulle udføres som et eetplansbyggeri, krævedes et meget stort areal; det havde man her.

Sanatoriet består af en række pavilloner forbundet med en lang forbindelsesgang, der på sydsiden rummer liggehaller. I den ene ende af bygningskomplekset placeres operations- og røntgenafdeling, lægekontorer, laboratorier, apotek, klinikker for tandlæge, øre-, næse-, halslæge, og lokaler til fysioterapeut og lysbad.

Den anden ende af bygningskomplekset rummer køkkenet med nærlagre og kølerum, patienters og funktionærers spisesale og opholdsstuer. Imellem disse to bygninger ligger patientfløjene, 6 ialt, med plads til 34 patienter på hver, foruden en lille isolationsafdeling på 7 senge. Alle bygninger er forbundet med en 146 meter lang forbindelsesgang. De 2 patientfløje, som ligger nærmest behandlings-

*Dronning Ingrid's Sanatorium i Godthåb, set fra en af fjeldkammene,
som omgiver Fåredalen.*

Foto: Helga Thomsen

bygningen, er særligt indrettet som hospitalsafdelinger. De øvrige 4 er de egentlige sanatorieafdelinger med ialt 136 sengepladser, beregnet på væsentligt oppegående patienter.

Endvidere opførtes bygning til depotrum, fryserum, bibliotek, terapiafdeling samt herre- og damefrisørsaloner; denne afdeling er tilsluttet en af patientbygningerne med en lukket forbindelsesgang af hensyn til patienttrafikken i dårligt vejr.

Udenfor dette sammenbyggede bygningskompleks placeredes en vaskeribygning, hvori desuden findes linneddepot, administrationskontorer, desinfektionsrum, sektionsafdeling og kapel, samt i forbindelse hermed en varmecentral med maskinrum og lagerrum, samt en særlig bygning til et nødelektricitetsværk.

Funktionærboligerne placeres sydvest for sanatoriekomplekset. Der er plads til 78 funktionærer. Lejlighederne er for de første 3 blokkes vedkommende placeret i 2-etagers altanganghuse. Den 4. blok er 2-etagers rækkehus med lejligheder til overlæge, afdelingslæger, inspektør og maskinmester.

Sanatoriebygningerne er opført af træelementer, der blev færdigfremstillet på fabrik i Danmark. Elementerne blev leveret på byggepladsen i Grønland helt færdige.

Disse to billeder er fra røntgenskibet „Misigssut“, Grønlands sejrende tuberkulosestation, som finder frem til de patienter på udsteder og bopladser, som trænger til sanatoriebehandling.

dige til opstilling på de klargjorte fundamenter. Bygningerne er opdelt i sektioner af murede brandskillerum.

De 2-etagers funktionærboliger blev opført som træbindingsværksbygninger med brandskillerum mellem de enkelte lejligheder. Varmecentralen er opført af jernbeton.

Det samlede bygningskompleks er på ialt 11.350 m².

Hvor sanatoriet er placeret, består dalbunden øverst af en ca. 1 meter tyk aflejring af grovere sandmaterialer, der er dækket af et tyndt vegetationslag. Herunder ligger i en mægtighed af ca. 8 meter aflejringer af mo og mjåla. Den frostfri dybde er ca. 2 meter. - Alle bygningerne er funderet på træpæle. Der er rammet ialt ca. 1600 pæle ned.

Sanatoriekomplekset har vandforsyning, dræn- og kloakanlæg fuldstændig som under hjemlige forhold. Vandforsyningen kommer fra den i 1954 færdigbyggede vandsø og vandværk. Kloakken, der løber ud i en lille vig nedenfor sanatoriet, er ført ca. 100 meter ud i vigen, der ligger ud til det åbne hav.

*Fra operationsstuen på Dronning Ingrid's Sanatorium.
Det er dr. Storm, der opererer, og Dr. Sara Helms, der giver narkose.*

Foto: Helga Thomasen

Der var sat et meget stort arbejde ind for at få sanatoriet færdigt inden vinteren 1954. For at få det fulde udbytte af sanatoriet fra begyndelsen måtte man være færdig så betids, at patienter fra hele norddistriktet, fra Holsteinsborg nordover, kunne være på sanatoriet, inden isen bandt vandene.

Sanatoriebyggeriet havde lovet sanatoriet færdig til september-oktober, og det disponeredes der udfra. Den 24. september 1954 ankommer første hold funktio-

nærer, som skulle tage det første skrub, gøre rent efter håndværkerne, modtage godset, pakke ud og etablere.

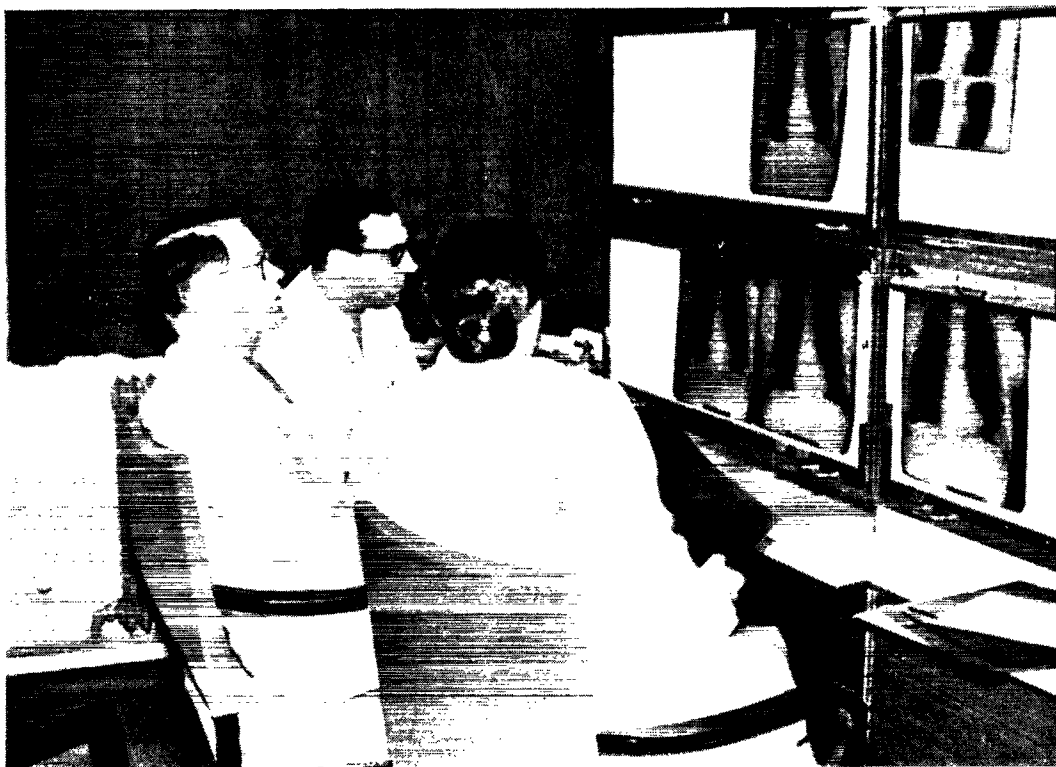
Etablering af et sanatorium i Grønland er noget andet end i Danmark. Medens man her kan få et afsnit færdig ad gangen i ro og mag, må man i Grønland tage hensyn til transportforholdene og rette sig efter dem. Til at transportere sanatoriets materiel til Grønland var chartret et skib på 900 tons. Det rummede alt til sanatoriet, og konsekvensen heraf var, at hele sanatorieinventaret skulle modtages og under tag i løbet af de 2 dage, skibet lå i havnen. Det er næppe muligt at forestille sig sanatoriet i de dage, hvor 4.200 colli blev modtaget, placeret, udpakket og registreret. Det må opleves.

Der fandtes ingen depoter, så varerne blev fordelt fra sanatoriet efter en bestemt plan, og så kunne udpakningen og etableringen begynde. Personalet sled fra morgen til aften med alt for hånden værende arbejde, og det var betagende at opleve den begejstring og det sammenhold, som en sådan opgave gav. Det var et sammenhold og et samarbejde ikke blot funktionærerne imellem, men også mellem funktionærerne og de talrige håndværkere, som sled døgnet rundt for at få sanatoriet færdig. Der var ikke et ondt ord parterne imellem eller tegn på uvilje i de måneder, samarbejdet stod på.

Patienterne skulle så komme den 1. november 1954. Den 10. oktober forespørger Handelen, om man kunne tage 40 patienter fra syddistriktet allerede 23. oktober, da „Julius Thomsen“ lå i Julianehåb og kunne tage dem med. Sanatoriet var klar over den meget store belastning, disse patienttransporter var for kysttrafikken, og sagde ja. Tempoet og arbejdsydelsen måtte atter sættes en tak i vejret, ikke mindst da skibet med inventar ankom 11. oktober, og man nåede at få 2 patientfløje færdige til dagen.

31. oktober tages sanatoriet officielt i brug ved en stilfærdig højtidelighed. Indlæggelserne går så slag i slag. „Julius Thomsen“ bringer 120 patienter fra hele norddistriktet til sanatoriet i løbet af november måned, samtidig med at patienter fra Godthåb-distriktet indlægges, således at sanatoriet den 17. november 1954 var fuldt belagt. Man havde fra ledelsens side været meget spændt på, hvorledes patienterne ville falde til på så stort et sanatorium i deres eget land, hvor der kun lå grønlandske patienter, og havde på forskellig måde i kurreglementet taget hensyn hertil.

Af det første patientholds reaktion afhang jo netop sanatoriets succes og værdien af, at der var anbragt et sanatorium i Grønland. Det er gået godt i enhver henseende. Otte dage efter sidste patients indlæggelse holdes gennem sanatoriets radioanlæg, som er forbundet med et højttaleranlæg på alle afdelinger og en pudehøjttaler ved hver seng, følgende tale til patienterne:

*Overlæge Stein, dr. Oscar Jensen og dr. Sara Helms
holder konference på overlægens kontor og er her ifærd med at gennemgå røntgenbillederne.*

Foto: Helga Thomasen

„Alle patienter, tilsagt til Dronning Ingrid's Sanatorium, er nu ankommet, og jeg synes, tidspunktet er inde til at byde Dem alle velkommen.

De er kommet herved for at blive helbredt og kommer formentlig med store forventninger. Vi håber, at disse forventninger kan blive indfriet for de allerfleste af Dem, således at De vil kunne rejse raske herfra. Fra sanatoriets side vil vi i hvert fald gøre vort bedste for, at dette skal kunne opfyldes.

De er nu alle blevet undersøgt og har fået taget røntgenbillede, og de fleste af Dem har fået at vide, hvordan vi ser på Deres situation specielt, og hvad vi vil foreslå Dem behandlet med nogle måneder frem i tiden, så den side af sagen skulle nu være i orden.

Men foruden den special-behandling, som De nu er sat i gang med, er der en meget væsentlig behandlingsenhed, som man ikke må glemme, og det er roen og hvilen. Det er det grundlæggende for al tuberkulosebehandling og underbygger meget kraftigt enhver behandling. Der er ingen tvivl om, at sørger man for at overholde denne sanatoriebehandling i forbindelse med al anden behandling, så vil det have en meget gunstig virkning på Deres lungelidelse og vil kunne afkorte

behandlingstidens længde betydeligt. - Har De en betændt finger, så ved De af erfaring, at jo roligere De holder fingeren, jo hurtigere kommer den sig. Tilfældet er ganske det samme med Deres lungelidelse, jo roligere De forholder Dem, jo hurtigere heler lungelidelsen op.

Når vi derfor siger, at De skal holde Dem i Deres seng så meget som muligt, så er det bl. a. for at De skal få så meget ud af de måneder hernede som muligt. De må ikke ligge og blive utålmodig for at komme for tidligt op og ud, det kan kun forlænge Deres sygdomsperiode at gå for hurtigt frem. De må ikke regne med at komme regulært op og ud, før Deres behandling er ved at være afsluttet, og der er tegn på, at tuberkulosen er gået i ro, ellers risikerer vi hurtigt tilbagefald, og opholdet her har været spildt.

De er nu medarbejder i en stor institution, og De er sikkert alle klar over, at for at en sådan institution skal kunne virke efter sit formål, så må der visse regler og en vis husorden til. De er alle blevet bekendt med disse regler og denne husorden og vil i meget nær fremtid hver få udleveret et trykt eksemplar. Vi beder Dem om at efterleve disse regler og denne husorden, både for Deres egen skyld og for Deres medpatienters. Vi arbejder jo alle på det fælles mål at få Dem rask på så kort tid som muligt, vær derfor med til på denne måde at understøtte vort arbejde. - Vi ved godt, at det er svært med regler og bestemmelser og kan blot trøste Dem med Deres national-digters ord, som siger:

„Når lovene ophører, vil solen skinne,
sålænge vi har love,
vil vor dag være mørk,
love, love er blevet til på denne jord.“

Ude i fremtiden skinner solen. Hjælper De os i vore bestræbelser for at få Dem rask, så vil de mørke dages antal aftage.“

Man ville forsøge at gøre patienterne til medarbejdere i arbejdet. Patienterne forstod betydningen af sanatoriet og sanatoriekuren. Nemmere, mere forstående og taknemmeligere patienter end de grønlandske patienter findes ikke. Der dannedes hurtigt en patientforening, og med dennes bestyrelse holdt sanatorieleddelsen nøje kontakt, bl. a. for på den måde at erfare patienternes indstilling, deres ønsker og synspunkter. Disse kontakter har været af overordentlig stor betydning for sanatoriets arbejde i vinterens løb. - Og så begyndte arbejdet. Hvorledes skildre det bedre end tage Dem med på en gennemgang på sanatoriet dagen igennem.

Patienterne vækkes om morgenen kl. halvsyv og får morgenmad, de fleste får havregrød og mælk. Kl. 8,15 er der konference på overlægens kontor mellem læger, oversygeplejerske og afdelingssygeplejersker. Der konfereres om døgnets

hændelser samt gøres status for de enkelte patienter en gang månedlig, i forbindelse med hvilken behandlingen for den kommende måned planlægges. Sygeplejerskerne går derefter på afdelingerne, lægerne fordeler sig på operationsstuerne, på laboratoriet, på ambulatoriet, på tuberkulosestationen eller på afdelingerne.

Når man kommer på afdelingerne om formiddagen, mærker man beskæftigelses-terapeutens virke. Alle, som interesserer sig derfor, kan blive sat igang med håndarbejde, det gør de alle, og ved hver en seng finder man flittigt arbejdende patienter. Der arbejdes med broderier, knipling, sengevævning, strikning, bælte-fletning m. m. På massageklinikken arbejder fysioterapeuten med de patienter, der er blevet ribbensopereret, for at afværge holdningsdeformiteter og bevægelses-indskrænkninger, eller hun er på afdelingerne for at lære de patienter, der skal opereres, hensigtsmæssige åndedrætsøvelser, så operationskomplikationer undgås. I skolestuen undervises de skolepligtige børn, der er så raske, at de kan tåle nogle timers daglig skolegang. Undervisningen ledes af lærere og kateketer, som selv er patienter på sanatoriet, men så langt fremskredne i kuren, så de kan tåle at undervise nogle timer om dagen.

Klokken er nu ved at være halvtolv, og inde på afdelingerne ruller madvognene fra køkkenet med middagsmaden til patienterne. Maden laves i det store central-køkken, som ligger i sanatoriets nordfløj. Der laves her mad til ca. 375 mennesker daglig. Patienterne får såvidt muligt grønlandsk proviant til middag, fisk, suaussat, hval, sæl, fugle og lignende. Om aftenen får de smørrebrød.

Efter middagen er der hviletid i 1½ time og derefter besøgstid. De oppegående patienter kan beskæftiges på beskæftigelsesterapeutens store arbejdsstue. 30-40 patienter er her hver eftermiddag beskæftiget med husflid, benskæreri, skindbroderi, vævning på stue- og gulvvæve, perlebroderi, snedkerering og lignende. På sanatoriet bestræber man sig for at genoplive interessen for den gamle, smukke grønlandske husflid.

Mellem kl. 18 og 19 frembyder sanatoriets forbindelsesgang et broget skue. Sanatoriet har indført et led i kuren, som kaldes visittid. Den holdes fra kl. 18-19, og i denne time må alle besøge alle. Det er måske nok et brud på almindelige gængse sanatorieprincipper, men har været af stor betydning. Uden tvivl er det lettere at gennemføre mange måneders kur, når man kan se hen til en fritime en gang daglig. I visittimen er kiosken åben. Patienterne kan her købe deres småfornödenheder.

Som tidligere omtalt har sanatoriet et radioanlæg. Ved hver seng er der en pudehøjttaler, som sluttes til en centralradio, og patienterne hører på denne radio det meste af dagen udenfor hviletiderne, enten fra Grønlands radio eller fra sanatoriets centralradio, hvor patienterne en til flere gange om ugen arrangerer private ønske-

koncerter, foredrag, oplæsning eller lignende. Om aftenen slukkes kl. 21. Patienterne skal sove. En enkelt aften om ugen går radioen dog til kl. 22.

Udenfor patientafdelingerne går arbejdet sin vante gang. På vaskeriet vaskedes i 1955 365.000 stk. tøj. I 1956 vil antallet formentlig stige til ca. 600.000 stk. På administrationskontoret organiseres sanatoriets drift. Driften af et sanatorium i Grønland er noget anderledes end i Danmark. Der skal her i udpræget grad tages hensyn til besejlingsplanen for leverancerne hjemmefra. Der skal tages hensyn til, at den bestilte vare først er sanatoriet i hænde ca. 3-4 måneder efter ordreafgivelsen. Man skal sikre sig skibslejlighed og tonnageplads m. v. Patienttransporterne skal organiseres med kystbådene i samarbejde med persontrafik, og endelig skal der stadig sørges for fremskaffelse af frisk grønlandsk proviant. Sanatoriets økonomi overvåges her.

I maskinafdelingen arbejdes der i døgndrift. Klimaet i Grønland bevirker, at der må fyres året rundt, og endvidere fordrer såvel køkkenets drift som vaske-rummene, afdelingerne og operationsstuerne, at der produceres damp døgnet rundt. Sanatoriet har stokerfyr, og der fyres med grønlandsk kul. I 1955 androg forbruget 2900 tons.

På snedker- og malerværkstedet, der foreløbig er indrettet i gamle håndværker-barakker, påbegynder de patienter, der har behov for det, en omskoling til arbejde, de bedre kan tåle. Værkstederne ledes af faguddannede håndværksmestre, som har til opgave dels at undervise omskolingspatienterne, dels at forestå vedligeholdelsen af sanatoriet.

Man gik den første vinter i møde med megen spænding. Der var ikke tidligere bygget en så stor institution i Grønland, og der var meget nyt på sanatoriet, som skulle gennemprøves. Vandsøen var ny, vandværket var nyt, vandledningssystemet var nyt. Ville der være vand nok? Ville ledningssystemet holde? Elektricitetsværket var blevet stærkt belastet ved sanatoriets tilslutning. Ville der være elektricitet nok vinteren igennem? Hvorledes med kloakafløbene i 20 graders frost?

Sanatoriet bruger gennemsnitlig 100 m³ vand i døgnet. Ved meget stor sparsommelighed kan forbruget sættes ned til 50 m³ i døgnet. Med vandvogne kan der kun bringes 4 m³ vand pr. tur til sanatoriet. Man oplevede et par vandledningsbrud i vinterens løb, hvor man måtte undvære vand i nogle døgn. Resultatet var temmelig rystende. Vognene med uopvasket service hobede sig op i den lange gang. Toiletterne kunne ikke benyttes. Patienterne kunne ikke vaskes. Røntgenafdelingen kunne ikke arbejde. Operationsstuen heller ikke. Vaskeriet og køkkenet stod stille.

Sanatoriet er meget afhængig af elektricitetsværkets funktion. Alt på sanatoriet drives ved elektricitet. Varmefordelingen sker således ved hjælp af elektriske

Under opholdet på sanatoriet får så vidt muligt alle patienterne deres tænder efterset og behandlet på sanatoriets tandlægeklinik.

Foto: Helga Thomasen

pumper. En standsning af elektricitetstilførslen vil være katastrofal for sanatoriet. I vinterens løb oplevedes en gang en 4 timers standsning af elektriciteten. I løbet af disse 4 timer faldt temperaturen på stuerne til 0 grader. En halv time endnu, og hele sanatoriet ville være brændt sammen - og hvad så? - Hvorledes skulle man kunne evakuere 211 patienter og 100 funktionærer i Godthåb? Belærte af erfaringer fik sanatoriet sit eget nødelektricitetsværk. 17 sekunder efter elektricitetsafbrydelse fra elektricitetsværket går nødelektricitetsværket i gang, og det driver alt livsnødvendigt på sanatoriet. Iøvrigt gik vinteren fortræffeligt.

Og hvad har så tallene vist, efter at sanatoriet har været igang i over et år. Rigtigst vil det vel være at nævne, hvorledes patientbelægningen har været siden sanatoriets start og indtil udgangen af 1955. Sanatoriets normering andrager 211 sengepladser, der fordeler sig på tre kvindeafdelinger, hver på 34 senge, tre mandsafdelinger, ligeledes på 34 senge hver, og endelig er der en isolationsafdeling på 7 senge, der benyttes som spædbørnsafdeling.

Ved sanatoriets åbning den 31. oktober 1954 henlå på afdelingerne 40 patienter, der var ankommet den 23. oktober samme år, og fra 1. november til 31. december blev der ialt indlagt 183 patienter, hvilket tilsammen er 223.

I tiden 23. oktober til 31. december døde 5 af disse, sådan at der den 31. december 1954 henlå ialt 218 patienter på sanatoriet.

Fordeling af indlæggelser:

De på sanatoriet i 1954 indlagte 223 patienter fordeler sig således:

Fra Upernavik distrikt	16 patienter
Fra Umanak distrikt	23 patienter
Fra Godhavn distrikt	6 patienter
Fra Qutdligssat distrikt	13 patienter
Fra Jakobshavn distrikt	9 patienter
Fra Christianshåb distrikt	1 patient
Fra Egedesminde distrikt	40 patienter
Fra Holsteinsborg distrikt	19 patienter
Fra Sukkertoppen distrikt	5 patienter
Fra Godthåb distrikt	42 patienter
Fra Frederikshåb distrikt	7 patienter
Fra Julianehåb distrikt	42 patienter
	ialt 223 patienter

Hvad belægningen for 1955 angår, så henlå der ved årets begyndelse pr. 1. januar 1955 218 patienter og fra 1. januar til 31. december 1955 indlagdes 340 patienter, hvilket ialt giver 558. I 1955 blev der udskrevet 329 patienter og 5 døde, og der var således den 31. december 1955 224 patienter på sanatoriet.

Mindste belægning havde sanatoriet 16. juni 1955, hvor der ialt var 174 patienter, og største belægning den 24. november 1955 med ialt 235 patienter.

Fordeling af indlæggelser:

De på sanatoriet i 1955 indlagte 340 patienter fordeler sig således:

Fra Thule distrikt	2 patienter
Fra Upernavik distrikt	10 patienter
Fra Umanak distrikt	22 patienter
Fra Godhavn distrikt	17 patienter
Fra Qutdligssat distrikt	11 patienter
Fra Jakobshavn distrikt	41 patienter
Fra Egedesminde distrikt	41 patienter
Fra Holsteinsborg distrikt	12 patienter

Laboratorieassistenten ifærd med at foretage undersøgelser af indleverede prøver.

Foto: Helga Thomasen

Fra Sukkertoppen distrikt	22 patienter
Fra Godthåb distrikt	141 patienter
Fra Frederikshåb distrikt	13 patienter
Fra Julianehåb distrikt	7 patienter
Fra Frankrig	1 patient
	ialt 340 patienter

I nedenstående skema er opført, hvad sanatoriets udgifter har været i året 1955, de første regnskabstal, der aflægges for sanatoriet gældende for et helt år.

Sanatoriet fører også regnskab for røntgenbåden „Misigssut“. For at få det rigtige billede er „Misigssut“s regnskabstal opført for sig selv, således at sanatoriets udgifter pr. sygedag fremkommer.

Da sanatoriet er beliggende i Grønland, vil der fremkomme ekstraordinære udgifter til emballage, fragt og omkostninger til Den kgl. grønlandske Handel, som indkøber varerne, udgifter der ikke ville fremkomme, såfremt institutionen var beliggende i Danmark.

<i>Udgifter i året 1955</i>	<i>Beløb</i>	<i>Udgift pr. sygedag (76.949 dage)</i>
Udgiften ifølge regnskabet, excl. forrentning og afskrivning	kr. 2.412.682,29	kr. 31,35
	kr. 2.412.682,29	

Ekstraordinære udgifter, der påløber ved:

Emball. til forsendelse af varer	kr. 9.219,54		
Fragtudgifter	kr. 48.610,34		
3 % til Den kgl. grønsl. Handel (indkøbsomkostninger).	kr. 18.987,64	kr. 76.817,52	kr. 1,00
Sanatoriets driftsudgifter ialt	kr. 2.489.499,81		kr. 32,35
Røntgenbåden „Misigssut“	kr. 202.740,93		kr. 2,63
Sanatoriet incl. „Misigssut“	kr. 2.692.240,74		kr. 34,98

Nogle af de største poster på sanatoriets regnskab er udgifterne til brændsel, som i året 1955 har andraget kr. 439.404,36, til elektricitet kr. 117.368,89 og til vand kr. 47.744,00.

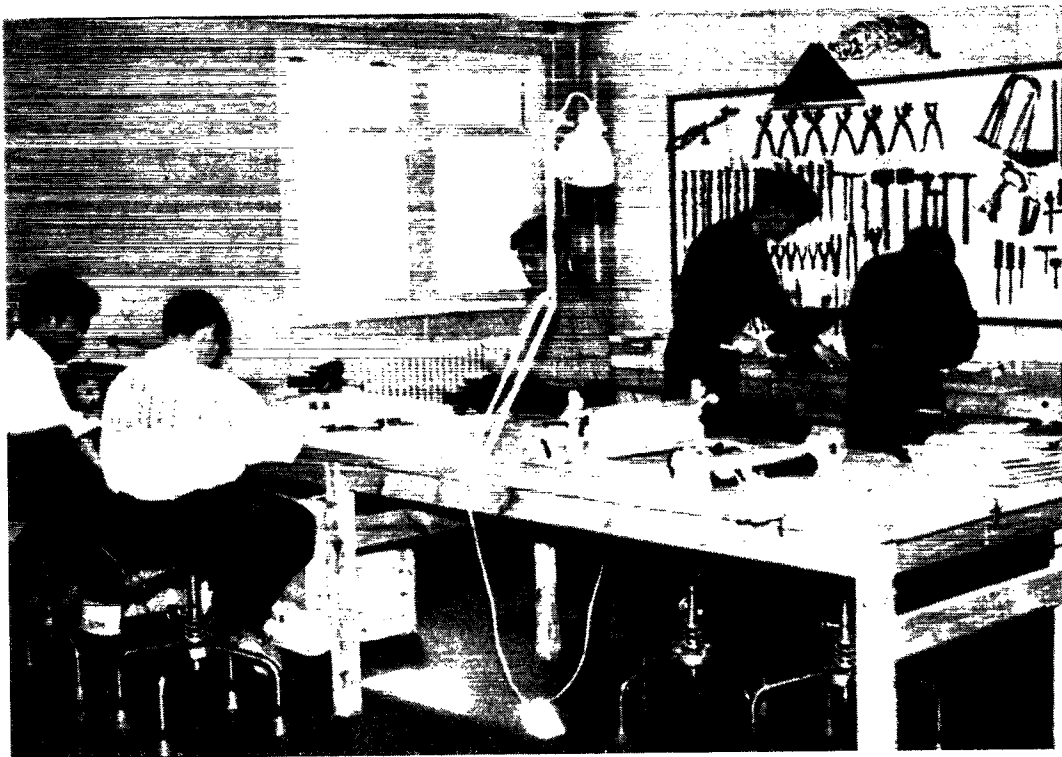
En post, der også kan nævnes, er udgiften til forplejning, som i omtalte år har andraget ialt kr. 323.783,77. Dette beløb kan igen specificeres for at give det rigtige billede, og der kan således nævnes, at emballage andrager kr. 4.540,86, fragtudgifterne kr. 25.861,18 og 3 procents indkøbsomkostninger til Den kgl. grønlandske Handel, ialt kr. 37.282,91, hvorefter den rene udgift til forplejningsvarer for året 1955 beløber sig til kr. 286.500,86.

Kostdagene i 1955 har andraget:

Patienter	76.949 dage
Funktionærer	36.863 dage
	ialt 113.812 kostdage

Udgiften er herefter således:	<i>pr. kostdag</i>	<i>pr. sygedag</i>
Forplejningskontoen netto	kr. 2,52	kr. 3,72
Diverse omkostninger	kr. 0,32	kr. 0,48
Forplejningsvarer ialt	kr. 2,84	kr. 4,20

I videst muligt omfang er benyttet grønlandsk proviant (som tidligere nævnt), hvilket vil sige, at man fra Narssak i året 1955 har fået leveret 400 lam, fra Tovkussaq cirka 6000 kg hvalkød, fra Godthåb 3-4000 fugle samt fisk 2 gange om ugen.

Oppegående patienter viser stor interesse for husflidsarbejde på værkstedet under ledelse af faguddannede håndværksmestre.

Foto: Helga Thomsen

En udgift, man ikke må glemme på et tuberkulosesanatorium, er udgiften til mælk. Denne udgift har i 1955 andraget ialt kr. 53.000,00 eller 47 øre pr. kostdag.

Ved Dronning Ingrid's sanatorium var der pr. 31. december 1955 ansat ialt 123 personer, nemlig 72 udsendte funktionærer, 21 grønlandske funktionærer og endelig 30 grønlandske funktionærer, der kun var løst ansatte og derfor ugelønnede.

På sanatoriet er der ansat 11 grønlandske elever på afdelingerne, 1 elev i vaskeriet, 1 i køkkenet og 1 på kontoret.

Meningen er, at disse elever, såfremt de er egnede, efter en passende uddannelsestid på sanatoriet, skal hjemsendes til Danmark for der at supplere uddannelsen og således, at de engang med tiden kan vende tilbage til Grønland, eventuelt til sanatoriet eller til sygehusene for at forrette tjeneste der. I løbet af en årrække skulle de således kunne erstatte udsendt personale.

Efter at man er påbegyndt omskolingen af tidligere tuberkulosepatienter - dette er først sket i begyndelsen af 1956 - vil antallet af personale stige noget.

På sanatoriet har man etableret en omsyningscentral. Det daglige arbejde er blevet varetaget af en af oldfrueassistenterne. Patienter, der skal udskrives, får

lejlighed til selv at omsy tøj, og det har vist sig at være til stor glæde, ikke mindst for patienterne. Tøjet er sendt op til sanatoriet gennem L. A. B., Odense. Man kunne ønske, at giverne i denne by ved selvsyn kunne konstatere, hvilken glæde gaverne har gjort.

På snedkerværkstedet håber man, i løbet af ganske kort tid, at kunne påbegynde en møbelfabrikation, og således at de fabrikerede møbler kan sælges til den grønlandske befolkning. Behovet er stort, og der er ingen tvivl om, at det, såfremt møblerne kan fremstilles til en forholdsvis billig pris, vil blive en god salgsvare. Samtidig vil det give de unge mennesker, der omskoles i snedkerfaget på sanatoriet, den nødvendige uddannelse i deres læretid, således at de kommer til at stå fuldt på højde med en dansk-uddannet snedkersvend.

Når sanatoriets start samt forløbet af det første år har været så gunstigt og givet så godt resultat, skyldes det i første række 3 ting: en enestående interesse og hjælp fra Administrationens og Den kgl. grønlandske Handels side, såvel i Danmark som i Grønland, en forbilledlig reaktion på arbejdet fra befolkningens side, med 100 % samarbejdsvilje, og endelig en uforknyt, uegennyttig arbejdsindsats fra personalets side.

Alle disse 3 faktorer er nødvendige, for at en så stor institution skal kunne lykkes i Grønland.

Fortsatte erfaringer tyder på, at samarbejdsånden fremdeles hersker og ikke blot har været en begejstringens rus i starten.